

תפילין ומזוזות

ימים אלה, הם ימי חודש אלול, הם ימי חשבון נפש, ולכן נוהגים לשים לב בימים אלה, אם יש צורך לבדוק את התפילין או המזוזות בבית, ולבדקן כדת.

וזו לשון רבינו הרמב"ם: "הכותב תפילין בכתב ידו, או שלקחן מן המומחה, או משאר אדם, ובדקן והחזירן לתוך בתי התפילין, אינו צריך לבדקן פעם אחרת אפילו לאחר כמה שנים, ואין חוששין להם שמא נמחקה אות מתוכן או שניקבה, וכן היה הלל הזקן אומר (בתלמוד ירושלמי עירובין פרק י'), תפילין אלו משל אבי אמא הן". כלומר, אותם התפילין שהיה מניח הלל הזקן, היו התפילין של סבו, אבי אמו. ומבואר בדברי הרמב"ם, שמי שרכש תפילין שידוע לו שהן כשרות, אינו חייב לבדקן אחר כך, אלא סומך על חזקתן, שהן כשרות.

ובספר אורחות חיים, הביא שיש מחלוקת תנאים אם צריך לבדוק התפילין מפעם לפעם, או שאין חיוב לבדקם אפילו אחר הרבה שנים, שיש סוברים שחייבים לבדקן כל י"ב חודש, דהיינו אחת לשנה. וכתה הארחות חיים, "ושמעתי שחכמי צרפת נהגו לבדקן משנה לשנה, ובתשובות הגאונים מצאתי, שהמניח תמיד (כלומר שמניח תפילין אלו בכל יום) אין צריך לבדקן אפילו לחמישים שנה, מפני שהאויר שולט בהן תמיד ואינן מתעפשות מבפנים, אבל אם אין מניחן אלא לפרקים, צריכות בדיקה, וכן שמענו מחכמים וזקנים שיש לבדקן ב' פעמים בכל שבע שנים". עד כאן.

ולפי זה תפילין שלנו שאנו מניחין אותן בכל יום ויום, (שהרי לא מצוי בזמן הזה מי שיש לו כמה זוגות תפילין), אינן צריכות בדיקה מן הדין, לפי שאין לחוש שיתעפש מה שבתוכן והן תפסלנה, ורק במזוזה שהיא קבועה בקיר כל הזמן, חייבים לבדקה כל שלוש שנים ומחצה, מפני שיותר יש לחוש בה, שמא נרטבה, או שאירע לה איזה דבר, ונמחקו האותיות שבתוכה ופסלוה. וכן פסק מרן בשולחן ערוך.

אלא שיש מהפוסקים שכתבו, שמכיוון שבזמנינו מצוי שהתפילין נמצאות פסולות מחמת הזיעה שמקלקלת את האותיות, לכן מן הראוי לבדוק אף את התפילין פעמיים בשבע שנים כדין מזוזה.

ועל פי זה כתב מרן רבינו הגדול רבי עובדיה יוסף זצ"ל (הכ"מ), שבזמנינו שרבו סופרים ומגיהים שאינם מומחים כראוי בדיני תפילין ומזוזות, וכמה פעמים נמצאו פסולים באותיות שלהם, לכן ראוי להחמיר ולבדקן בימי אלול, ובמזוזות יש להחמיר יותר, אבל מעיקר הדין אין חיוב לבדקן אלא פעם אחת בכל שלוש שנים ומחצה. (יחווה דעת חלק ראשון סימן מט)

ובהזדמנות זו עלינו להזהיר, שכאשר הולכים לקנות ספרי תורה, תפילין ומזוזות, וכן מגילת אסתר, יש לדקדק הרבה מאד ממי קונים את המוצרים, שלעתים יש עליהם חששות רציניים מבחינה הלכתית, וכמה וכמה פעמים בעינינו ראינו מזוזות ותפילין שבעת בדיקתם התברר שמאז ומעולם היו פסולים, וכל זאת מפני חוסר הידיעה של הקונה בזמן רכישתם. לכן יש לקנות מוצרים כאלה אך ורק מאדם המוחזק בכשרות וידוע בהבנתו בתחום זה, שאז יש לסמוך עליו על כשרות התפילין והמזוזות. וניתן לברר אצל תלמידי חכמים אמתיים, מי הוא זה שראוי לסמוך עליו בעניינים אלה.